

Eero Huovinen

**PARHAAIN
PÄÄN**

Kirjoituksia
elämästä,
Jumalasta
ja armosta

wsoy

Eero Huovinen

PARHAIN PÄIN

Kirjoituksia elämästä,
Jumalasta ja armosta

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

Kiitän wsoy:n kirjallisuussäätiötä saamastani tuesta.

Graafinen suunnittelu Marjaana Virta
Toimitus Vuokko Hosia

© EERO HUOVINEN JA WSOY 2017

ISBN 978-951-0-42706-4

PAINETTU EU:SSA

SISÄLLYS

- 9 *Alas vai ylös?*
- 13 **Ihmettelen, kirjoitan ja iloitsen**
- 27 **Elämäni päivämääriä**
- 29 Kurkistus taustapeiliin
- 32 Molempien puolesta
- 35 Ensimmäinen valokuva
- 38 Odottamisen paine ja vapaus
- 42 Uhka vai mahdollisuus?
- 45 Oma nimi
- 48 28. päivä
- 52 Kaiken armon Jumala
- 55 **Ihmisiä**
- 59 Mitä ja ketä sinä rakastat?
- 64 Rakkaus Rauman Lukkoon
- 66 Lahjomaton tanssikaveri – Jaakko Elenius
- 75 Teekkareiden ja Inkerin kirkon pylväs – Leino Hassinen

- 80 Suorapuheinen stadilainen – Leena Huima
90 Liian aikaisin kuollut – Heikki Kotila
96 Hurskas ja radikaali diakonian mies – Antti
Lemmetyinen
105 Käytyri ja majuri – Antti Saarelma
111 Asianajaja ja neuvonantaja – Tapio Saraneva
116 Totuuden Henki – Esko Seppänen
129 Rouva Yliopisto – Päivi Setälä
139 Evankelinen sovittelija – Seppo Suokunnas
146 Lapsuuteni kotikirkko
152 Vaivaisukot – sellaisiako olemme?
157 Levollisuuden ja kiitollisuuden henki
163 Avioliiton erityisasema
171 Nousuja ja laskuja
- 179 Jumalan sanaa**
- 183 Turva, lohtu ja valo
187 Millainen kieli, sellainen sydän
194 Rakkaus on sekä käsky että lupaus
198 Jumala tekee enemmän
202 Jeesus, Parantaja
209 Jumala on hyvä
218 Elämän lahjoittaja
226 Koko maailma on autuas
231 Palanut kirkko ja Jumalan huolenpito
239 Ota sinä vastaan kiitellen, mitä ylhäältä annetaan

- 246 Hän on täällä tänään
253 Puolitiehen vastaan?
259 Seikkasanojen jumaluusoppia
266 Egérthe
272 Olen nähnyt Herran
275 Tahtojen taistelu
283 Tuhlaajaisä
292 Pidä huoli itsestäsi ja koko laumasta

297 Akatemiaa

- 301 Erillään vai yhdessä?
306 Päästä meidät pahasta
311 Elämän puolesta
316 Viljele ja varjele
322 Eläimet, ihminen ja Jumala
327 Musiikin henki ja Pyhä Henki
332 Talentti vai mammona?
340 Sumuinen Jumala?

345 Ekumeniaa

- 347 Miksi ekumenia etenee niin hitaasti?
365 Paavi ja Luther paiskasivat kättä
367 Pikakurssi ekumeniaan
372 Moniääninen kirkko
378 Miten harjoittaa ekumeniaa totuusyhteisössä?
390 Amazing grace – Ihmeellinen armo

401 Lyhyestä virsi kaunis

- 405 Ytimekkäästi
407 Kengät
409 Pyhäpuku
411 Auringonpalvontaa
413 Ihan tavallista vain
415 Murtuneita mieliä
417 Hulttio ja Jumala
419 Kaiteesta kiinni
421 Miksi naimisiin?
423 Kolmantena päivänä
425 Sitä muuten tarvitaan
428 Ministeri ja Jumala
431 140 000
434 Pahat ja pyhät
437 Kuolema?
440 Majesteetti
443 Maria, Jeesus ja käärme
445 Omakehu vai itsetunto?
448 Havi
451 Parhain päin
453 Rauha maan päällä

457 Suuret kädet

- 459 Suurikätkäinen suomalainen – Mauno Koivisto

466 Lähdetietoja

Alas vai ylös?

Alamäki voi olla matkan mukavin vaihe, mutta alamäki voi olla myös tuhon alku.

Hiihtäessä paras hetki on, kun on päässyt mäen päälle ja alamäki alkaa. Vanhetessani olen kuitenkin alkanut arastella jyrkkiä laskuja. Vauhdissa on mukavat puolensa, mutta lankeaminen on todennäköisempää kuin aiemmin.

Elämässä alamäki on luopumista, menetyksiä, heikkenemistä. Ylämäki taas merkitsee vaivannäköä, ponnistelua, hengästyistä.

Pitäisikö tulevaisuuteen suhtautua varovaisesti, pidätellen ja vaaroja välttäen? Vai pitäisikö olla rohkealla, avoimella ja uskaltavalla mielellä? Millä asenteella suhtaudun tuleviin päiviin?

Pessimisti ja optimisti taistelevat minussa. Pessimistillä näyttää usein olevan enemmän perusteluja puolellaan. Synkistely on keskellä nykyistä maailmanmenoa luontevasti tarjottava asenne. Tulevaisuus on uhattuna. Vastakohtat kärjistyvät. Poliitiikka karkaa käsistä. Kärsimys on totta. Elämä koettelee.

Silti taistelen sen puolesta, että viimeinen sana ei jäisi synkyydelle, ei pahalle eikä Perkeleelle. Parhain päin, vaikka menisi syteen tai saveen. Usko on kamppailua todennäköisyyksiä vastaan.

Ihmisten kesken paremman tavoittelu on erilaista kuin Jumalan kanssa. Maallisessa maailmassa on tehtävä parhaansa. Nosta pää pystyyn. Katso ylöspäin ja eteenpäin. Paina pahat ajatukset sivuun. Ajattele myönteisesti. Levitä hyvää mieltä. Rohkaise itseäsi ja muita. Selitä asiat ja puheet parhain päin. Noudata kahdeksatta käskyä. Tee se, minkä voit, niin aurinko paistaa kirikkaammin.

Aina tämä direktiivi ei kuitenkaan toimi. Tapahtumat vyöryvät ylitse. Asiainhallinta pettää. Ote kirpoaa. Parhaatkin aikomukset kapsahtavat. Voimat loppuvat. Hankkeet menevät toisin kuin haluaisi.

Onko olemassa toivoa silloin kun ei ole olemassa toivoa? Parhain päin?

Ratkaisevaa paremman toivomisessa on se, onko jokin kiinnekohta, johon toivon voi sitoa. Laiva, jolla ei ole ankkuria, on tuuliajolla. Toivo, jonka toivo on vain toivomisen asenteessa, on huteralla pohjalla. Toivo, jolla on toivon ulkopuolinen kiintopiste, voi auttaa silloinkin, kun omat haaveet hapertuvat.

Sairaana tai kuolevan ihmisen toivoa vahvistaa, jos vierellä on toinen ihminen. Läheisen käsi, josta voi pitää kiinni, on vahvempi turva kuin oma yksinäinen käsi. Korvat, jotka kuuntelevat, antavat enemmän toivoa kuin jos olisin vain kahden kesken omien vellovien ajatusteni ja painajaisteni kanssa.

Tässä kirjassa on kirjoituksia elämästä, Jumalasta ja armosta. Haluan vahvistaa lukijoitani ja itseäni luottamaan siihen, että elämässä, Jumalassa ja armossa on voimia, jotka antavat perusteita luottaa parempaan tulevaisuuteen. Elämässä, Jumalassa ja armossa on ankkureita, jotka ovat minua itseäni kestävämpiä.

En väitä, että parempaan luottaminen olisi helppoa. Usein taistelu pessimistin ja optimistin välillä on kovaa ja epätasaista.

Monasti on pakko luottaa elämään ja Jumalaan vastoin kaikkia omia tunteja ja pelkoja. Mutta ehkäpä elämä on juuri tällaista. Usein aika rosoista ja arkista, joskus rumaakin, mutta silti myös kaunista ja pyhää. Viime kädessä parhain päin voi käydä sen vuoksi, että Jumala on ja että hän antaa armonsa.

Parhaiden päivien laki on Jumalan kanssa erilainen kuin ihmisten kesken. Jumala antaa paremman tulevaisuuden, vaikka kaikki todennäköisyydet ja laskelmat ennustaisivat muuta. Itsessäni olen pessimisti, mutta Jumalassa olen optimisti. Olisiko tämä armoa?

Tämän kirjan kirjoitukset ovat syntyneet sen jälkeen, kun jäin eläkkeelle Helsingin piispan virasta. Virkavuosien velvollisuudet ovat hellittäneet; enää ei tarvitse »olla edessä», niin kuin kunniotettu edeltäjäni Samuel Lehtonen vapaaksi päästyään sanoi.

Kirjassani on ensinnäkin kirjoituksia elämästä. Aloitan kertomalla siitä, miksi kirjoittaminen on ollut minulle tärkeää. Oman elämäni läpi ovat syntyneet myös ne radiohartaudet, joissa katson taaksepäin, taustapeiliin, menneisyydestä avautuviin merkityksiin.

Elämään kuuluvat myös ne ihmiset, joilta olen saanut paljon ja joista haluan kertoa. Rakkaus elämään ja ihmisiin ei viime kädessä ole vain minun asenteeni, vaan myös lahja, josta voin olla kiitollinen. Vuosien kuluessa elämä on sekä koetellut että antanut levollisuutta. On ollut laskuja ja nousuja.

Kaikkien kirjoitusteni takana on se, mitä olen saanut Jumalalta. Intohimo puhua ja kirjoittaa Jumalasta on uhkarohkea yritys. Tähän kiehtovaan ja hulluun yritykseen jokainen pappi ajautuu, kun sitoutuu saarnaamaan. Kirjassani on saarnoja, joita olen pitänyt seurakunnissa, hengellisillä kesäjuhlilla, Tuomas-messuissa ja muissa kirkollisissa tilaisuuksissa.

Yhden kokonaisuuden muodostavat akateemisille kuulijoille pidetyt promotiossaarnat. Niiden pitäminen on ollut entiselle yliopistomiehelle kunniatehtävä, mutta myös iso haaste. Miten saarnata siten, että pysyy yksinkertaisena, mutta kohtaa myös kuulijoiden kritiikkikyvyn?

Oman jaksonsa kirjassani muodostavat ekumeniaa eli kristillisten kirkkojen yhteistyötä käsittelevät kirjoitukset. Ekumenia on jo 1960-luvulta alkaen ollut minulle tärkeä elämänalue, sydämen asia. Olen joutunut oppimaan sen, ettei yksimielisyyteen pyrkiminen ole vaivatonta. Mieli tekisi edetä nopeasti. Pakko on ollut kuitenkin myöntää, että uskon salaisuudet ja niiden yhteinen ymmärtäminen on vaikeampaa kuin haluaisi. Mutta kultaa kannattaa kaivaa, vaikei sitä löytäisikään. Eikä yrittänyttä laiteta.

Kirjani lopussa on lyhyitä pakinoita, kirjoitelmia ja kolumneja, joita on julkaistu eri lehdissä, muun muassa *Ilta-Sanomissa*, Vantaan seurakuntien lehdessä *Vantaan Laurissa* ja *Suomenmaassa*. Kirjoittamisen iso haaste on, miten sanoa lyhyesti jotakin sellaista, jolla on merkitystä. Kirjan päättää puhe suurikätisestä suomalaisesta ja Jumalan käsistä.

Vaikka olen ollut viran valjaista vapaa, kutsumuksen peruskysymykset eivät ole päästäneet minua vapaaksi. Elämä, Jumala ja armo antavat edelleen aihetta ihmettelyyn. Kamppailut ja ilot eivät ole loppuneet.

Vaikka pessimisti ja optimisti väentävätkin vielä kättä, katsen luottavasti tulevaisuuteen ja odotan, että Jumala katsoo suopein silmin kaikkiin luomiinsa, minuunkin.

Pyлкönmäellä juhannuksena 2017

Eero Huovinen

**IHMETTELEN, KIRJOITAN
JA ILOITSEN**

Koulussa olin aika laiska. Muut asiat kiinnostivat enemmän. Myöhemmin yritin selitellä: poikien koulumenestys on kääntäen verrannollinen elämän myöhempiin vaiheisiin.

Aine, josta pidin, oli ainekirjoitus. Äidinkielen opettajat ovat aina olleet minulle rakkaita, toiset lempeitä, toiset vaativia, parhaimmat molempia.

Joitakin vuosia sitten *Kotimaa*-lehti pyysi miettimään ja kertomaan, minkä vuoksi kirjoittaminen on ollut minulle tärkeää. Sain tilaa 14 000 merkkiä, mikä nykylehdissä on aika paljon. Elämänmittaiselle intohimolle se on kuitenkin aika vähän.

Miksi oikeastaan kirjoitan?

Olen kirjoittanut kouluajoista alkaen. Mitä vanhemmaksi olen tullut, sitä useammin ja tiheämmin olen pyrkinyt pannaan ajatuksiani muistiin, paperille ja ruudulle. Minkä vuoksi?

Yritän ymmärtää

Kirjoitan sen vuoksi, että ajatukset selkiytyisivät. Yritän ymmärtää muita ja itseäni. Haluan ihmetellä elämää ja Jumalaa.

Jos aivojen liikkeet pyörivät vain pääkuoren sisässä, ne jäävät usein sekaviksi ja jäsentymättömiksi. Mietteet vellovat ja vaap-

puvat kuin epäkeskon kyydissä. Ideat kiihtyilevät ja seisahtelevat. Niistä on vaikeaa saada otetta. Mitä olinkaan tavoitellut ja tarkoittanut?

Kirjoittaminen auttaa, sillä se hidastaa ajattelua, kirkastaa ja selkiyttää. Kirjoittaminen pakottaa pysähtymään ja miettimään tarkemmin. Kirjoittaminen kannustaa ja innostaa, sillä se opastaa uusiin löytöihin. Kirjoittaminen tislaa ajatuksia ja panee niitä tärkeysjärjestykseen.

On eri asia säilöä ajatuksia omassa päässään kuin ulkoistaa ne kirjaimiksi ja virkkeiksi. Jos etäisyyttä omiin tunteisiin, pelkoihin tai uhoihin on niukalti, silloin voi jäädä itsensä vangiksi. Liika läheisyys omaan minään ajaa luulemaan joko liikaa tai liian vähän. Itsetuntemus on altis likinäköisyyden kiusaukselle.

Etäisyys auttaa

Neljäkymmentä senttiä päästä pöydälle on siunattu mitta. Sen verran on matkaa aivojen ja paperin tai ruudun välillä kun kirjoittaa. Etäisyyden laki pätee elämässä muutenkin.

Kun omiin ajatuksiin saa välimatkaa, niitä voi ymmärtää paremmin. Vajaa puoli metriä on kirjoittamisen, lukemisen, kasvokkain puhumisen ja peiliin katsomisen kannalta välttämätön välimatka. Nämä sentit auttavat kuulemaan tarkemmin ja näkemään kirkkaammin. Optikotkin tietävät sen.

Kirjoittaminen ja terapia ovat sukua toisilleen. Kummasakin etsitään sanoja sille, kuka oikein olen ja mitä lopulta haluan tai mikä on viisasta. Paperi ja terapeutti voivat ajaa samaa asiaa. Monet kirjoittavatkin pöytälaatikkoon – voidakseen purkaa murheitaan ja oppiakseen tuntemaan itseään.

Kirjoittaminen opettaa itsekritiikkiä. Arvioinnin arvo lisääntyy, kun opin näkemään, mitä mieltä olen. Mielleyhtymien ja sanojen välillä on ero.

Kirjoittaessa on pakko lukita omat mietteensä kirjaimiksi ja sanoiksi. Kielen pelisäännöt ohjaavat johdonmukaisuuteen ja täsmällisyyteen. Ei riitä, että puhuu sen, minkä sylki suuhun tuo. Joudun tutkistelemaan: Tuotako haluan sanoa? Joudun häpeämään: En kai minä noin voi ajatella? Joudun kysymään: Uskallanko väittää tuolla tavalla?

Voinko vastata sanoistani?

Kirjoitettu sana on lopullisen tuntuista, paperilla vielä lopullisempaa kuin näyttöruudulla. Sanojen muotoilemisesta joutuu tuomiolle. Ammuttua nuolta ja lausuttua sanaa ei saa takaisin. Harva meistä on Pilatus, joka rohkeni sanoa: »Minkä kirjoitin, sen kirjoitin.»

Onneksi pyyhekumi, roskakori ja *delete*-näppäin lisäävät harkintavaltaa. Mitä näytän muille ja mitä päästän julkisuuteen? Paljastanko puutteeni? Tulkitsenko toisia oikein vai väärin? Miten esitän kysymyksiä siten, että en loukkaa?

Sosiaalinen media madaltaa kynnyistä ja syyttää maailmalta sanoja, joista ei tiedä, tulevatko ne sormista vai suolesta. Painettu lehti on korkeampi kynnyks – onneksi. Lukijoita ei saa väheksyä eikä heitä pidä alentaa pelkän viihteen kohteiksi.

Vanha järjestys on tärkeä: mieti, mitä sanot, ja varo sanomasta, mitä mietit. Voisi auttaa, jos ennen *enter*-napin painamista kilauttaa kaverille ja kysyy: »Mitäs sanot?» Olen saanut olla kiitollinen hyvistä kriitikoista.

Keinoja tarvitaan

Muutammat viestinnän harrastajat väittävät, että sanomisen tapa vaikuttaa enemmän kuin sanomisen sisältö. Tyyli, jolla esiinnyt, peittää alleen sen, mitä haluat sanoa. Tärkeämpää kuin mitä on miten.

Epäilen tuollaista teoriaa, vaikka sen takana onkin hyvä tarkoitus. Mielestäni asia ratkaisee.

Totta on, että vihaisuus tai villiintyminen voivat peittää viestin ytimen. Sekavasti sanottu on usein myös sekavasti ajateltu. Retoriikalla ja kirjoitustaidolla on toki merkitystä. Sanoja on valikoitava ja hiottava. On nähtävä vaivaa sen eteen, miten asiansa ilmaisee.

Yliopistovuosina olin parikymmentä vuotta tieteellisen kirjoittamistavan mankelissa. Kaikki piti perustella. Täytyi olla valmis vastaamaan siitä, mitä väittää. Alaviitteet ja kirjallisuusluettelot oli viimeisteltävä. Oman alan käsitteistöön piti uppoutua. Sisäpiirin sanonnat veivät mennessään.

Elämässäni meni neljä vuosikymmentä niin, että piti ensi sijassa näyttää, että osaa kirjoittaa. Ensin oli pukkikirjaimia, kaunokirjoitusta, oikeinkirjoitusta ja ainekirjoitusta, sitten pääsykokeita, seminaariesitelmiä, opinnäytteitä, väitöskirja, dosenttitutkimus, resptittitöitä eli viranhaun pätevyitymiskirjoituksia. Koko ajan piti näyttää.

Aho seisautti

Kerran tuli pakkopysäys. Suomen toiseksi pätevin maallikko-teologi, Helsingin seurakuntien kiinteistöjohtaja Arvo Aho oli tarttunut kynään. (Pätevin oli pappisvirasta eronnut professori Osmo Tiililä.) Aho kirjoitti *Kotimaa*-lehteen kolumnin, jossa hän ruoti ensimmäistä akateemista tutkimustani.

Aho oli löytänyt kirjastani alaviitteen, joka oli niin korkealentoista tekstiä, etten sitä oikein itsekään ymmärrä. Yli puolet sanoista oli vierasperäisiä. Taitavan piikikkäästi, mutta lempeän isällisesti Arvo Aho neuvoi kirjoittamaan yksinkertaisemmin. Olisihan mukavaa, jos lukijakin tajuaisi, mitä on tarkoitus sanoa. Muuten ei kukaan jaksaisi kiinnostua jumaluusopista.

Kouluvuosien opetus Helsingin Norssissa oli minulta välillä unohtunut. Siellä äidinkielen opettaja Pirkko Hakola, joka usko olevansa maan paras alallaan, yllytti kirjoittamaan, mutta röykkytikin. Aineissa piti olla juoni ja kielen piti olla hyvää. Lauseessa subjektin, predikaatin ja objektin tuli olla paikallaan. Lauseenvastikkeet ovat vastikkeita; käytä niitä säästeliäästi. Pilkkusääntöjen maailmanhistoriallinen merkitys iskostui selkäyttimeen; ne ilmaisevat sen rytmin, joka on selkeälle tekstille välttämätöntä.

Yksinkertaisesti, mutta ei tyhmästi

Pyrkimys kirjoittaa yleistajuisesti lisääntyi kahdessa vaiheessa. Yliopistolla jouduin pitämään peruskurssiluentoja. Opintojaan aloittaville oli aloitettava alusta, ei tyhjästä, mutta alkeista. Opin sen, että parhaiten oppii, kun joutuu opettamaan. Oli puhuttava yksinkertaisesti, mutta ei tyhmästi.

Toinen hyppy oli edessä, kun siirryin yliopistolta kirkkoon. Oli opetettava saarnaamaan kaikelle kansalle ja kirjoittamaan sanomalehtiin.

Monet muistavat Lutherin neuvon. »Saarnaa niin, että seitsemenvuotias lapsikin ymmärtää.» Jotta näin voisi tehdä, tarvitaan kuitenkin paljon työtä, syventymistä ja vaikeisiin ongelmiin porautumista. Luther jatkoi: »Kun minä ja tohtori Melancthon menemme Wittenbergin linnan kellariin ja juomme olutta ja puhumme teologiaa, silloin olemme niin viisaita, että itse Jumala taivaassa ihmettelee.»

Kahdenlaista kirjoittamista tarvitaan. Ammattipiireissä on oltava tosi tarkka. Mutta tieteen tulokset on osattava myös pukea sellaiseen muotoon, että muutkin ymmärtävät. Lukutaitoa voi toki edellyttää.

Onko asiaa?

Kirjoittamisen tapaan on siis syytä kiinnittää huomiota. Viime kädessä uskon kuitenkin asiaan. Ruokailijan kannalta pihvi on tärkeämpi kuin se, millä tavalla se on lautaselle aseteltu. Jos ei ole mitään asiaa, on turha harjoitella kaunopuheisuutta tai vieraita kieliä.

Jos keinot ja konstit ratkaisisivat, silloin suulas meklari, markkinoiden helppoheikki tai innokas kaupparatsu olisivat parhaita opettajia. Mutta ellei myytävä tavara ole kuranttia, kaupanpito loppuu lyhyeen.

Kun keltainen lehdistö ja television pudotuspelit väittävät, että ne tarjoavat ihmisille sitä, mitä he toivovat, ne ilmaisevat vain osatotuuden. Kyllähän kaikki tykkäävät, jos viettien alimpia kerroksia kutitellaan. Vanha viisaus on, että kaikkea muuta ihminen kestää paitsi ei kiusauksia. Raha on se äänetömäksi tekeytyvä taustakuiskaaja, joka ohjaa monia julki-suusnäytelmiä. Sirkushuveja tarjotaan, mutta miten on leivän kanssa?

Kirjoittamisen perussäännöt

Yliopistolle olen kiitollinen saamastani tiukasta menetelmä-koulutuksesta. Tieteellisen työskentelyn perussäännöt ovat yksinkertaisia. Oikeastaan niitä on vain kolme: 1. Pysy asiassa. 2. Ole kriittinen. 3. Etene johdonmukaisesti.

Samat pelisäännöt sopivat kaikille elämänaloille, niin ihmis-suhteisiin kuin työyhteisöihin. Ne ovat vahvaa vastalääkettä kaikenlaiselle pulputukselle. Löperehtimistä pitäisi kirkossakin välttää, oli se sitten elämyksellistä tai hengellistä. Suulassuisen papin vierellä on kiusallista olla.

Toki tunneilmaisulla ja välittömyydellä on oma arvonsa. Spontaaniudella on mielensä. Kaikki ei palaudu lauselogiikkaan. Elämään kuuluu taidetta, musiikkia, runoja, vitsejä ja kompia. Silti kaipaamme asiaa.

Hannu Taanilan kanssa istuimme kerran Norssin vanhempainillassa, jossa lennokka psykologi hehkutti luovuuden merkitystä. Meissä syntyi vastareaktio. Pyysimme rehtorilta luvan ja saimme pitää koulussa saarnapäivän. Aiheena oli »Sivistyksen puolesta, luovuutta vastaan».

On luettava ja luettava, opittava ja osattava, erityisesti historiaa. Muuten luovuudesta tulee vain oman sisimmän heijastusta. Opettajallani professori Lauri Haikolalla oli tapana vastata puhelimeen: »Onko asiaa?»

Yritän kuunnella ihmistä

Mikä on se asia, jota haluan tavoitella?

Kirjoittamisen alkuun kuuluvat aivan maalliset asiat. Yritän aloittaa arjesta, »tomun tasalta», kuten vanhat körtit sanovat. Ennen kuin voi puhua ihmiselle, on kysyttävä, mitä hänelle kuuluu ja tiedettävä, missä maailmassa hän elää. Helppoa se ei ole.

Evangelisen herätysliikkeen papit tapaavat aloittaa saarnan raamatunlauseella. Arvostan tätä perinnettä, sillä saarnaaja on sidottu siihen käsikirjoitukseen, jonka Jumalan sana antaa. Omia jaarituksia ja keksintöjä varten ei tarvita kirkkoa.

Silti on ensin kuunneltava, toiseksi taas kuunneltava ja vielä kerran kuunneltava. On opittava tuntemaan ne ihmiset, joiden kanssa puhutaan ja joille kirjoitetaan. On asetettava heidän asemaansa. On otettava todesta se maailma, missä elämme. Jos yrität tulkita toista, tee se niin, että hän voi sanoa: »Juuri noin minä ajattelen.»

Elämä on kärsimystä

Syy kuunnella ihmisiä ja seurata maailmanmenoa ei ole vain psykologinen ja viestinnällinen. Takana on teologinen peruskäytännön näkemys siitä, että ihmisiä yhdistää yhteinen käsitys elämän lainalaisuuksista. Jokainen aavistaa, mikä on oikein. Kaikki tajuavat, että hyvää pitää puolustaa ja paha täytyy vastustaa.

Hyvän puolustaminen jää kaikilta puolitehien. Elämä on parhaimmillaankin rosoista. Mieli kurkottaa kuuseen, mutta katajaan sitä usein kapsahdetaan.

Voisiko sairaalateologi Irja Kilpeläisen sielunhoito-opin ja professori Jaakko Eleniuksen etiikan panna samaan kattilaan? Siitä voisi syntyä soppa, joka maistuisi ja lääkittäisi. Edellinen kysyi kirjansa otsikon sanoin: »Osaammeko kuunnella ja auttaa.» Jälkimmäinen oli vakuuttunut, että Jumalan laki puhuu jokaisen sydämessä ja ohjaa miettimään, mikä on oikein, mikä väärin.

Molempia opettajia kuunnellessa vahvistuu tunto siitä, että elämän perusmuoto on kärsimys. Kyse ei ole vain perisuomalaisesta synkkyudesta tai henkilökohtaisista pettymyksistä. Elämä on vain kerta kaikkiaan kovempaa ja ankarampaa kuin uskallamme myöntää. Tämän tietää sekä sielunhoitaja että eetikko.

Intohimo kirjoittaa Jumalasta

En kuitenkaan halua langeta alakuloisuuteen. Enkä halua olla vain pelkkä kaiku ja toistaa sitä, minkä ihmiset muutenkin aavistavat oikeaksi. Ei tähän pappia tarvita.

Suurin intohimoni on etsiä sanoja, joilla puhua Jumalasta ja hänen kasvoistaan. Etiikan miettiminen ja uskonnollisten asenteiden pohtiminen on kuin porstuaan jäämistä. Toki on parempi päästä ulko-ovesta sisään kuin jäädä viimaan. Silti tekee mieli päästä eteistä peremmälle, ihan saliin asti.

Jo yli 40 vuotta sitten löysin sveitsiläisen teologin Karl Barthin ajatuksen siitä, millainen vääntö on edessä, jos kuvittelee voivansa sanoa jotakin Hänestä, joka on tutkimaton. Vaikka en kaikessa Barthia seuraakaan, hänen iskuajatuksensa kulkee edelleen mukanani.

»Teologeina meidän tulee puhua Jumalasta. Mutta me olemme ihmisiä emmekä sellaisina voi puhua Jumalasta. Meidän tulee tietää molemmat, se että meidän pitää ja että emme voi, ja juuri siten antaa kunnia Jumalalle. Tämä on meidän ahdistuksemme. Kaikki muu on sen rinnalla lastenleikkiä.»

Barth arvostelelee sellaista teologiaa, jonka mukaan kriittisesti ajatteleva nykyihminen voi esittää päteviä väitteitä vain siitä, mikä kuuluu inhimillisten havaintojen piiriin. Fysiikasta voi puhua, mutta metafysiikasta ei. Uskonnollisista kokemuksista voi puhua, mutta Jumalasta ei.

Barth myöntää vaikeuden. Ihmisinä emme voi puhua Jumalasta. Mutta tähän ei pidä tyytyä. Teologin on oltava uskollinen kutsumukselleen. Meidän tulee puhua Jumalasta. On suostuttava yrittämään mahdottomia. On puhuttava ja kirjoitettava siitä, mistä ei voi puhua eikä kirjoittaa.

Voiko johonkin parempaan uskoa – vai voiko sitä vain toivoa?

»Haluan vahvistaa lukijoitani ja itseäni luottamaan siihen, että elämässä, Jumalassa ja armossa on voimia, jotka antavat perusteita luottaa parempaan tulevaisuuteen. Elämässä, Jumalassa ja armossa on ankkureita, jotka ovat minua itseäni kestävämpiä. En väitä, että parempaan luottaminen olisi helppoa. Usein taistelu pessimistin ja optimistin välillä on kovaa ja epätasaista.

Vaikka minun elämässäni kaikki meni päin seiniä, niin kaiken armon Jumala kutsuu, valmistaa, tukee, vahvistaa ja lujittaa.

Itsessäni olen pessimisti, mutta Jumalassa olen optimisti.»

Huovisen tekstit liikkuvat laaja-alaisesti arjen omakohtaisista havainnoista hengellisiin ja ekumeenisiin ympyröihin ja päättyvät suuriin turvallisiin käsiin.

ISBN 978-951-0-42706-4

20.2

